

IŠ RANKRAŠTINIO PALIKIMO

Jonas Griniaus laišakai Jonui Repšiui

Jonas Grinius (1902–1980) – žymus literatūros ir meno tyrėjas, estetikas, dramaturgas, kultūros žurnalų redaktorius. 1944 metais jis pasitraukė į Vakarų ir apsigyveno Vakarų Vokietijoje. Jo gyvenimą ir darbus aprašė Vincas Natkevičius knygoje „Jonas Grinius“, išleistoje 1992 m. Romoje.

1991 metais „Vagos“ leidykla Vilniuje perspausdino J. Griniaus drauge su J. Ambrazevičium ir A. Vaičiulaičiu parašytą „Visuotinės literatūros“ vadovėlį, o 1994 metais Mokslo ir enciklopedijų leidykla iš naujo išleido jo knygą „Vilniaus meno paminklai“.

Laiškų adresatas Jonas Repšys (1930–1976) buvo vienas iš kūrybingiausių bei sąžiningiausių tarybinio laikotarpio Lietuvos filosofų, susilaukęs griežtos to meto viršūnių kritikos. Apie jį ne kartą rašyta mūsų spaudoje, jo darbų bibliografija išspausdinta „Problemų“ žurnalo 1976 metų 2(18) numeryje.

J. Griniaus laišakai J. Repšiui spausdinami be kupiūrų. Laužtiniuose skliausteliuose įrašytas vienas kitas tekstą paaiškinantis intarpas.

„Problemų“ redakcija dėkoja Danguolei Repšienei, pateikusiai J. Griniaus laiškų kopijas.

Laiškus spaudai parengė Ipolitas Ledas.

* * *

Münchenas, 1969.VIII.11

Malonus Tautietii,

pirmiausia norėčiau Jūsų atsiprašyti, kad aš taip ilgai nepadėkojau Jums už laišką ir knygų siuntinėlių, kuriuos gavau prieš mėnesį. Tada buvau išvykęs į Lietuviškųjų studijų savaitę, į kurią kiekvieną vasarą susirenka būrys lietuvių šviesuolių ir studentų ne tik V. Vokietijos, bet ir kitų kraštų. Šiemet buvo net iš Australijos. Todėl šiemet labiau negu per kitas Lietuv. stud. savaites pasigedome kultūrininkų iš Lietuvos. Net viešai kalbėjome, kad būtų gera turėti iš Lietuvos bent vieną paskaitininką, kuris kompetentingai painformuotų apie vieną antrą kultūrinės kūrybos sritį Lietuvoj bei paaiškintų mums tos srities klausimus. Aš manau, kad vienas antras toks kviečiamas paskaitininkas Lietuvoj galėtų atsirasti, nors man kai kas replikuoja, kad aš esąs per didelis optimistas ir net utopistas. Kaip Jums atrodo, ar būtų verta šita krypt-

tim kas daryti? Atleiskit, kad tuojau išdėščiau vieną savo kultūrinių rūpesčių, net tinkamai nepadėkojęs už Jūsų atsiųstas knygas.

Dabar jaučiuosi tikrai Jūsų apdovanotas, nes dabar turiu ir Marcinkevičiaus „Mindaugą“, ir T. Moro „Utopiją“, kurias labai norėjau gauti. Dėkui taip pat ir už „Filosofijos“ sąsiuvinį, kur yra man įdomių klausimų. Tik „Problemų“ Nr. 1 galėjote nesiųsti. Aš jį buvau gavęs prieš pažintį su Jumis. Negalėjau tada Jums nieko pasakyti, nes tą sąsiuvinį buvau pasiuntęs Mac. [A. Maccinai], tam Mūnsterio un-to profesoriui, kuris skaito paskaitas apie rusų ir sovietų filosofiją. Iš jo dabar tas „Problemas“ esu gavęs atgal. Gerokai nustebau, nes prie Jūsų straipsnio apie „Socializmą ir susvetimėjimą“ radau daug ir gana svarbių pastabų. Pasirodo, kad ir Mc. [A. Maccina] paskaitose yra dėstęs apie susvetimėjimą. Tikriausia tos jo pastabos parašėse Jums būtų įdomios. Bet kaip Jums jas nusiųsti? Kadangi „Problemos“ yra sovietinis leidinys, – gai jis nebūtų Maskvoj sulaikytas, kaip paprastai sulaikomos lietuviškos knygos iš Vakarų? Kažin ar apsimoka mėginti?

Bet vieno Jūsų noro, kuris liečia to pat Mc. [A. Maccinos] paskaitas, negaliu įvykdyti, nors ir stengiausi, nes jo paskaitų santraukos apie dialektinį ir istorinį materializmą nebegalima gauti. Ta santrauka, pasirodo, buvo atspausdinta (multiplikuota) rotatorium, taigi tik kelių šimtų egz. skaičium. Todėl studentai greit išgrobstė, ir pats paskaitininkas teturi tik vieną santraukos egzempliorių su pastabomis. Taigi gailiuosi, kad negaliu Jus autentiškai painformuoti, ką ir kaip jis dėsto, nors suprantu, kad vienam ir antram būtų įdomu.

Kitų Jums įdomių lietuviškų filosofų knygų stengsiuos kaip nors gauti. Lig šiol Girniui dar nieko nerašiau, nes pirma man norėjosi išmėginti kelią su nelietuviškų knygų siuntinėliu. Tai padariau birželio mėn. Į siuntinėlį įdėjau tris pigias Rowolto leidyklos knygeles: R. Havemann „Dialektik ohne Dogma?“, Ernst Bloch „Karl Marx und die Menschlichkeit“ ir Walter Hess „Dokumente zum Verständnis der moderner Malerei“. Be to į siuntinėlį įdėjau kelių leidyklų pigių (kišeniųjų) knygų katalogus, kad galėtumėt pasirinkti, kas toj srity galima gauti. Siunčiau tą visą siuntinėlį į Vilniaus universiteto Filosofijos katedrą Jūsų vardu. Kadangi į Lietuvą siunčiami siuntinėliai ilgai užsiguli Maskvoje, tai mano Jums siųstų knygelių iki liepos pradžios galbūt ir negalėjote gauti. Bet dabar jau turėtų Jus pasiekti. Kai ateis, malonėkit man pranešti ne padėkai, bet kad žinočiau, ar verta Jums siųsti paštu daugiau. Girniui parašysiu. Jei ką iš jo gausiu, laikysiu pas save, kol kas iš tėvynės atvyks arba į ten vyks iš mūsų. Studentų ekskursija, atrodo, nevyks, nors noras buvo nemažas. Priežastis – sudaromos sąlygos, kuriose jie Lietuvoj jausęsi kaip svetimtaučiai: negalėtų su studentais pagyventi bendrabučiuose, neturėtų teisės padaryti jokio pranešimo apie lietuvių gyvenimą Vokietijoje ir

Vakaruose ir negalėtų nuvežti dovanų jokios lietuviškos knygos nė žurnalo. Tokie suvaržymai įžeidžia, nes čia, svetimuose kraštuose, dėl minėtų dalykų lietuviams nereikia nieko klaustis. Juo labiau to norėtusi tėvynė.

Jei dar turite kiek atostogų, linkiu gero poilsio ir draugiškai spaudžiu Jūsų dešinę.

J. Grinius

* * *

Münchenas, 1970.IV.15

Malonus Tautietai,

seniai gavau Jūsų XII.13 laiškelių. Neatsakiau į jį tuoj dėl poros priežasčių. Viena, kai jis mane pasiekė, buvo čia mus užpuolę visokie gripai. Nors manasis nebuvo sunkus, bet jis užtruko gana ilgai. Paskui ta bjauri ilga žiema, kuri nepasibaigė nė iki Velykų, gadino mano nuotaiką. Antra, prie to prisidėjo ir žinia, kad Jūs negavote kai kurių mano Jums siųstų knygelių, tarp kurių dviejuose siuntinėliuose buvo E. Blocho, Havemanno, Camus darbai. Džiugino tik tai, kad gavote tą, kurios labiausiai norėjote. Todėl lig šiol Jums tepasiunčiau tik vieną gerokai iliustruotą knygą apie naujovišką meną. Nemėgstu aš jo turbūt kaip Jūs, bet maniau, kad vis dėlto, kaip estetika besidominčiam, gali būti reikalinga, nes gali pagimdyti kokią mintį.

Jūsų man siųstas knygas esu gavęs seniai. Man labiausiai norėjosi gauti J. Marcinkevičiaus „Mindaugą“. Už jį ir kitas Jums mano didelis dėkui. Apie Marcinkevičiaus „Mindaugą“ esu parašęs kritišką straipsnį, kuriame dramą vertinu teigiamai, nors joj yra bent dvi nemažos silpnybės. Tas straipsnis pasirodys Londono „Pradalgėj“ arba prieš vasarą, arba po jos. Gal tada gausit ir pasiskaityti, jei „Pradalgė“ nueitų į Akademijos biblioteką.

Šį kartą norėčiau konkrečiau sugrįžti prie temos, kurią buvau kėlęs pernai vasarą. Tada kalbėjau apie paskaitininką iš Vilniaus mūsų (Vokietijoje įvykstančioms) Lietuviškų studijų savaitėms. Šį kartą tas reikalas konkretėja. Būtent šios vasaros studijų savaitės moderatorius, mūsų gimnazijos direktorius V. Natkevičius mane prašė pakviesti Jus paskaitininku, nes Jums, kaip kartą V. Vokietijoje buvusiam, turėtų būti mažiausiai kliūčių ar sunkenybių išvažiuoti dar kartą. Norėtume iš Jūsų paskaitos iš Jūsų specialybės. Manau, kad jos tema galėtų būti: „Dialektinio ir istorinio materializmo dabartinės problemos“. Jei ši tema nebūtų Jums prie širdies, gal Jums artimesnė būtų: „Filosofijos stovis dabartinėje Lietuvoje“. Ta paskaita neturėtų būti ilgesnė negu aka-

deminio dydžio (45–60 min.). Už ją Jums, kaip ir visiems kitiems paskaitininkams, būtų sumokėta 100 markių honoraro. Be to, būtų apmokėta kelionė traukiniu per Vak. Vokietijos teritoriją ir per studijų savaitę dar gautumėt kambariuką ir pragyvenimą arba pas Stutgarto tautiečius, bet greičiausia tose patalpose, kur bus studijų savaitė ir kur gyvens dauguma dalyvių (tai bus Stutgarto miesto pakraštį; adreso ir pats nežinau). Kitą savaitę kviesčiau pasisvečiuoti pas mane Munchene, iš kur galima nesunkiai nukilti į Bavarijos gamtą. Nors tuo laiku Muncheno universitetas bus atostogose, tačiau valstybinė biblioteka bus atidara iki rugpjūčio 1 d. Tiesa, šiemetinė savaitė įvyks Stutgarte liepos 19–26 dienomis. Taigi sovietinei vizai gauti laiko nedaug, bet Jums, kaip kartą V. Vokietijoje buvusiam, gal didelių sunkenybių nesusidarys. Gal Jums padėtų Ryšių su užsienio lietuviams komiteto [oficialiai ta įstaiga vadinosi: Lietuvos kultūrinių ryšių su tautiečiais užsienyje draugija „Tėviškė“] vicepirmininkas Vyt. Kazakevičius, kuris, rodos, labiausiai prieinamas. Jūs gal jį ir asmeniškai pažįstate. Todėl labai prašyčiau pas jį užėiti ir žodžiu jam paaiškinti visą reikalą. Jeigu Jums pasisektų mus aplankyti ir bendrai pasidalyti mintimis, gal kitą vasarą vėl ką nors išleistų, kokios nors kitos srities specialistą. Prašyčiau mano prašymą apgalvoti ir pasistengti atsakyti teigiamai ir greit, jei galima, telegrama, kad aš tuojau pat galėčiau nueiti pas notarą ir parašyti Jums notarinį kvietimą savo vardu, sakysim, kokiom trim savaitėm. Taigi būkit toks malonus mano prašymą tuojau paimti į širdį. Laukiu skubaus atsakymo.

Su pagarba J. Grinius

* * *

Munchenas, 1970. V. 1

Malonus Tautieti,

pirmiausia norėčiau padėkoti už Jūsų laišką, kurį vakar gavau. Tik labai gaila, kad mano kvietimu negalite pasinaudoti. Dėkui ir už anksčiau atsiųstą „Lietuvių liaudies meno“ knygą. Ankstesniame laiške jos nepaminėjau, nes siuntinėlį išpakavo žmona (rodos, kad tuo laiku sirginėjau gripu), o man pačiam dėl korespondentų dosnumo tiesiog nemalonu, nes mūsų lentynoje dabar jau yra keturios tokios pat knygos apie juostas. Taigi gaila ir Jūsų, ir kitų išleistų pinigų tokioms gražioms knygoms, kurių skaičius mums per didelis. Gal jas reikės kokiam institutui ar bibliotekai dovanoti. Jūsų pageidaujamos knygos teks šiek tiek palaukti, nes dabar gegužės 1 proga susidarė trys dienos švenčių, kada knygynai uždaryti, o po to gali man prisieiti kelias dienas išvažiuoti.

Tačiau noriu sugrįžti prie savo kvietimo ir [Jūsų] atsisakymo dėl anksčiau pažadėtų paskaitų kitiems sambūriams Lietuvoj. Bet kai perskaičiau Jūsų paskaitų temas, man pasirodė, kad jos ir mums galėtų tikti, nes mūsų Lietuviškų studijų savaitėse beveik visada pasitaiko viena antra tema, kuri nėra specialiai susieta su Lietuva arba su platesne aktualija. Todėl norisi Jus dar kartą „vilioti“ – kviesti su viena iš Jūsų turimų ir kitiems skaitysimų paskaitų. Drauge pasakysiu, kodėl šitaip darau. Matot, esu pensininkas, bet dar dirbu Lietuvių gimnazijoje, ten važinėdamas, nes ten stinga mokytojų. Bet dėl to man susidaro šiek tiek atliekamų pajamų, kurias galiu pakreipti kitiems žmonėms. Nuo rudens šitos mano pajamos gali „suliesėti“, nes galiu gimnazijai nebebūti reikalingas, arba ir pačiam į senatvę atsibosta ten važinėti. Taigi kitais metais mano galimybės gali sumažėti. Kitais metais taip pat Munchene gali nebebūti to studento, kuris Jums pernai vertėjavo. Tuo tarpu šiemet, kol tas studentas tebedirba prie centrinės bibliotekos, jis per kelias dienas galėtų padėti pažiūrėti Jums rūpimas knygas, kokių svečiui arba šiaip pašaliečiui reikia palaukti, kol gauni. Antra vertus, pernai mačiau, su kokia didele skuba Jūs pravažiavote. Man atrodė, kad Jūs negalėjote pamatyti nei bibliotekų, nei muziejų, nei teatrų, nei kitokių meno paminklų. Tuo tarpu Munchenas šituo atžvilgiu nėra skurdus. Be to, Jums, kaip marksistinės filosofijos vienam atstovų, reikia geriau pažinti kapitalistinę ir buržuazinę tikrovę, kurias pernai tematėt tik per automobilio langą. Žinoma, Munchenas dar ne Amerika. Bet vis tiek Vakarų Vokietija taip sparčiai vesiasi Ameriką, kad skirtumai tarp jų beliko nežymūs. Taigi, norėdamas Jums sudaryti galimybę geriau pažinti tuos Vakarus, kuriuos sovietinė spauda vadina supuvusiais, kad, turėdamas tikresnių ir gausnesnių patirčių, būtumėt pranašesnis dėstytojas, kviečiau Jus paviešėti pas save prieš arba po Lietuviškų studijų savaitės, kurioj Jūs galėtumėt ne tik mums savo mintis išdėstyti, bet ir arčiau susipažinti su vienu antru lietuvių šviesuoliu Vak. Europoj. Tai visa čia dėstau „viliodamas“, kad pasistengtumėt užplanuotas vasaros paskaitas pervesti kitam dėstytojui, arba jas atlikti kokia savaite anksčiau, kad suspėtumėt į mūsų studijų savaitę, kuri įvyks liepos 19–26 d. Lengva, pasakysite, kitiems patarimus davinėti, bet nelengva kitiems juos išpildyti. Ko pats šitaip nepadarai?.. Pripažįstu, kad šitokiu atsakymu Jūs būtumėt teisus. Betgi ir man turi būti leista tikėti, kad mano „gundymas“ atrodytų šiek tiek svarus.

Turėčiau ir daugiau Jums parašyti, bet tada laiškas išeitų per ilgas. Antra vertus, laiške gilesnių klausimų ir neverta liesti. Todėl spausdamas Jums dešinę ir prašydamas pergalvoti mano pasiūlymą bei perplanuoti savo darbus, lieku su pagarba

J. Grinius

Münchenas, 1970.VII.1

Gerbiamas Tautieti,

buvau ketinęs Jums parašyti platesnį ir „esmingesnį“ laišką. Tačiau reikalauju taip susibėgo, kad turiu tenkintis tik „bėgamųjų reikalų“, jei taip galima išsireikšti, santrauka.

Pirmiausia dėkui už paskutinį laiškėlį. Nors jame ir neigiamai atsakot į mano kvietimą, bet suprantu Jus. Ar būsiu pajėgus tai atlikti kitais metais, ką šiomet norėjau, nežinia. Dėkui, kad nepalaidojat vilties, kad lietuviai mokslininkai ir mokslo mėgėjai iš vienur ir kitur turėtų susitikti. Kad šiek tiek orientuotumėtės, kas tos Lietuviškų studijų savaitės, įdedu čia pernykščių metų kvietimą su programa, kurią turėjau užsilikusia.

Antras Jums dėkui už lietuviškų knygų siuntinėlj, kurį gavau bene dviem savaitėm anksčiau negu laišką. Jame radau dvi man reikalingas ir įdomias knygas: V. Zaborskaitės „Eilėraščio meną“ ir K. Binkio parinktus eilėraščius. Ypač naudingas man pasirodė šis pastarasis rinkinėlis, nes jame buvo „Tamošius Bekepuris“, kurio neturėjau. Jį gavęs, tuojau galėjau nuvežti jį savo gimnazistams. Taigi dėkui.

Kadangi Jums gerai pasisekė atspėti mano reikalus, noriu surašyti čia keletą knygų, iš kurių gal pavyks gauti bent vieną antrą.

Ign. Šeinius, Vasaros vaišės. Kuprelis, Vaga, 1970

Jan. Žekaitė, Lietuvių romanas (Žanro raida iki 1940 m.), Vaga, 1970

V. Žilinskaitė, Karuselėje, Vaga, 1970

Kaz. Saja, Abstinentas, Vaga, 1970

V. Šekspyras, Hamletas, Vaga, 1970

O. Vaildas, Dorianio Grėjaus portretas, Vaga, 1970.

Gal ir per daug čia prirašiau knygų, bet iš tiek gal nors vieną antrą gausit nupirkti. Būsiu dėkingas.

Iš savo pusės Jums taip pat esu išsiuntęs du knygų siuntinėliu. Pirmame siuntiny, kurį adresavau Jums į Filosofijos katedrą, buvo Markuzės „Vienos dimensijos žmogus“ ir K. Jasperso „Filosofijos įvadas“. Žymiai didesnis ir brangesnis siuntinys, kuriame tebuvo Landmanno „De homine“, buvo Jums dedikuotas, registruotas ir išsiųstas namų adresu. Kai gausit tas knygas, malonėkit man bent trumpai parašyti, kad žinočiau, kaip geriau Jums siųsti, koks kelias greitesnis. Kai knygos nueis, gal Jūs būsit atostogose. Todėl kitko tuo tarpu nesiųsiu.

Linkiu Jums gerų vasaros atostogų.

J. Grinius

Didž. Gerb.

Vokietijos lietuvių visuomeninės organizacijos, globojant PLB [Pasaulio lietuvių bendruomenės] Vokietijos Krašto Valdybai, ruošia XVI Lietuviškų studijų savaitę š. m. liepos 13–20 Bad Godesberge, Annabergo pilyje, Annabergerstr. 400.

* * *

Savaitės programa

VII.13., sekmadienį, 20 val. – Susipažinimo vakaras

VII.14., pirmadienį, 10 val. – Dr. K. J. ČEGINSKAS (Uppsala) – Sociologinis okupuotos Lietuvos pjūvis

20 val. – kun. J. URDŽĖ (Bad Godesberg) – Jaunimo religijos krizė

VII.15., antradienį, 10 val. – V. BANAITIS (Bonna) – Ką vieni lietuviai be rusų yra pasiekę kultūroje okupuotoje Lietuvoje?

20 val. – V. BARTUSEVIČIUS, M. A. – Jaunimo revoliucija

VII.16., trečiadienį, 10 val. – Prof. Dr. J. JURAITIS (Sittenas) – Katalikų Bažnyčios atsinaujinimas ar jos krizė

20 val. – V. NATKEVIČIUS, M. A. (Romuva) – Naujos pažiūros į meilę

VII.17., ketvirtadienį, 10 val. – Dr. J. GRINIUS (Miunchenas) – Dėmės šviesioje Vaižganto kūryboje

20 val. – SIMPOZIUMAS: Vokietijos lietuvių bendruomenės problemos

VII.18., penktadienį, 10 val. – Prof. Dr. J. ERETAS (Bazelis) – K. Pakštas – egzodo pranašas

16 val. – Prof. Dr. Z. IVINSKIS (Bonna) – Liublino unija ir jos šešėliai (Lietuvių-lenkų santykiai 4 amžių perspektyvoje)

20 val. – Tėvynės valandėlė

VII.19., šeštadienį, 10 val. – Dr. J. NORKAITIS (Stuttgartas) – Kapitalizmo ir socializmo suartėjimas

20 val. – Linksmavakaris

VII.20., sekmadienį, 10 val. – Pamaldos. Joms yra pakviestas naujasis Europos lietuvių vyskupas Dr. A. DEKSNYS.

11 val. – Studijų savaitės uždarymas

Be to, yra kviestas paskaitai Prof. Dr. A. J. Greimas (Paryžius), bet iki šiol nėra davęs galutinio atsakymo.

Dail. A. KRIVICKAS (Romuva) ruošia lietuvių grafikos, meno leidinių ir plakatų parodą.

Popietinėmis valandomis vyks organizacijų posėdžiai, ekskursijos ir kt.

Studijų savaitę moderuoja V. NATKEVIČIUS, M. A., Vasario 16 gimnazijos direktorius.

Dvasiniu aptarnavimu rūpinasi kun. J. URDŽĖ (evangelikų), kun. prof. dr. J. JURAITIS (katalikų).

Organizacinę komisiją sudaro: p. p. kun. V. DAMIJONAITIS, A. GRINIENĖ, M. LANDAS.

Maloniai kviečiame Jus XVI Liet. studijų savaitėje dalyvauti.

Registracija: užsiregistruoti reikia iki liepos 1 d. pas Aliną Griniene, 8 München 50, Diamantstr. 7/1. Tel.: 0811-546519. Annaberge yra tik 50 vietų, todėl bus registruojami eilės tvarka užsirašę. Registracijos mokestis 50 DM., studentams 25 DM., abiturientams ir moksleiviams 10 DM.

Dalyvavimo sąlygos: Maistas ir gyvenimas Annaberge pilyje visiems nemokamas. Norintieji gyventi viešbutyje apsimoka patys. Stud. savaitės rengimo komisija užsakys iš anksto viešbučius tik tiems dalyviams, kurie dalyvaus visą savaitę. Studentams ir moksleiviams galės būti apmokėtos kelionės išlaidos.

Annaberge pilies telefonas: 02229-73040.

Iki malonaus pasimatymo Annaberge pilyje, Bad Godesberge.

Münchenas, 1969 m. birželio 5 d.

Rengimo komisija

* * *

Münchenas, 1971.IX.24

Malonus Tautieti,

dėkui už Jūsų VII.18 laiškėlį, kuriame Jūs, be kita ko, aiškinatės, kodėl taip ilgai nerašėte. O aš galvojau, kad mano buvo pareiga pirmiau parašyti ir padėkoti už du Jūsų knygų siuntinėlius. Jos taip buvo Jūsų rūpestingai parinktos, kad man visos tiko. Tik aš dabar tiksliai neatsimenu jų vardų, nes jos jau susimaišė su kitų asmenų siųstomis. Taigi už jas Jums būtų reikėję seniai

padekoti. Atleiskite tą mano tylą. Ji ne vien nerangumu grįstina. Kartais su Jumis norėtuši ir viena antra kūrybiška mintim pasikeisti, ne vien tik reikalus atlikinėti. Bet bijau. Ypač tuos, kurie norime Lietuvos šviesuoliams padėti nors jų profesijoj, blogai nuteikė pernykštė doc. J. Kazlausko mirtis [J. Kazlauskas tuo metu jau buvo profesorius], nes čia joks rimtesnis žmogus netiki Vilniaus gydytojų ekspertize, kuri sugestionuoja savižudybę. Mes čia labai gailimės doc. J. Kazlausko per ankstyvą išnykimą iš mokslininkų tarpo, nes žinome, kad jis buvo stipriausia kalbotyrinė jėga dabartinėj Lietuvoj. Toks skaudus atvejis kaip jo primena, kad geriau tylėti negu rašinėti, nors ir dėl kūrybinio įdomumo.

Kadangi paskutiniuose laiškuose buvome kalbėję apie galimybę Jums atvykti su paskaita Lietuviškųjų studijų savaitėj, man būtų reikėję paaiškinti, kodėl aš to nedariau, kaip Jūs siūlėt. Pirmiausia reikia pasakyti, kad tos savaitės yra pusiau privataus pobūdžio. Kiekvienais metais rudenį susirenka lietuviškų kultūrinių organizacijėlių veiklesni atstovai, kurie aptaria būsimos savaitės reikalus, programą, išrenka jos vadovą (vadinamą moderatorių), paveda jam tartis su prelegentais ir išsiskirsto. Prieš Vokietijos valdžią Studijų savaites atstovauja mūsų Lietuvių Bendruomenės valdyba. Ji į Vilniaus įstaigas nesikreips, nes tai sovietinės įstaigos. Be to ir kreiptis Bendruomenės valdybai arba kam asmeniškai į kitos valstybės įstaigas būtų tiesiog neprotinga, nes daugelis mūsų Vokietijoj esame svetimšaliai. Kai Komitetas ryšiams su užsienio lietuviais mus bara savo leidiniuose, jis užmiršta arba tyčiom nenori žinoti, kad daugelis mūsų Vokietijoj ir Amerikoj tebeturime Lietuvos užsienio pasus, esame svetimšaliai, nors ilgai begyvendami ir esame įsigiję daugiau teisių negu turistai. Tačiau tai galima ir lengvai nustoti. Todėl, kai Jus kviečiau paskaitai, rašiau asmeniškai, nes moderatorius mane buvo prašęs pakviesti. Jei kada tokia proga pasitaikytų, gal vėl galėčiau pakviesti, tačiau leidimu turėtumėt pasirūpinti patys (jei pakvietimo laiške neužtektų, būtų galima asmeninį kvietimą paliudyti pas notarą). Tai štai, ką būčiau turėjęs pernai Jums parašyti. Jei kartais Jums ar V. Kubiliui aplinkybės atrodytų palankios pajudėti, prašom atsiradus progai parašyti, kad turėčiau galvoje.

Dabar prie knygų. Aš labai džiaugiuos, kad gavot „De homine“. Jei būtų dingusi, būtų buvę liūdna, nes tai buvo tokia brangi knyga, kokios sau aš niekada nebuvau pirkęs. (Matot, Vokietijoj knygos žymiai brangesnės negu Lietuvoj). Žinoma, gaila, kad neįsigijote mano parinktų poros kitų knygų. Reikia nepataikiau. Tai turbūt nurodymas, kad turiu susilaikyti nuo siuntimo tokių knygų, kokių neprašot, nors laikraščiuose kartais užtinku tokių naujų leidinių, kurie turėtų būti Jums įdomūs. Gal protarpiais Jums bent bibliografijai surašyti sąrašėlių? Tik šiam atvejui turėtumėt preciziškiau nurodyti sritį, kuri

Jus labiausiai domina. Iš paskutinių Jūsų pageidavimų sprendžiu, kad tokia sritis yra filosofinė antropologija. Gal ją dabar dėstote? Ir apskritai būtų įdomu išgirsti, jei tai ne paslaptis, kokius kursus skaitote ši rudenį studentams. Mat senas kavalerijos arklys vis karmo ausimis, išgirdęs pažįstamą muziką. Aš savo ruožtu stengsiuos patenkinti Jūsų norus knygomis. Pirmiausia išsiunčiau Fr. Kafkos „Schloss“, nes jį turėjau nupirkęs panašiam kaip Jūsų reikalui iš seniau. Maždaug po mėnesio išsiunčiau W. Steigmüllerio „Hauptströmungen“. Už poros savaičių tikiuosi išsiųsti E. Rothackerio „Philosophische Anthropologie“. Po to vėl ką nors iš Jūsų sąrašo. Tik mano knygynas nesuranda, kokio leidėjo yra išleista M. Landmano „Philosophische Anthropologie“. Ir apskritai, kai prašot knygos, nurodykit, jei žinot, jos leidėją, nes tada lengviau užsakyti. Šiaip čia tų leidėjų tiek daug, kad knygų pardavėjam sunku surasti knygą, kai nenurodomas leidėjas. Nesiuočiau iš karto visų knygų dar ir dėl to, kad aš, „kapitalistas“, turiu skaitytis su savo kapitalais, bet „išnaudoti“ kitus daug lengviau. Taigi jei galėtumėt man atsiųsti „Mažosios architektūros“ antrašą dalį, kai išeis, būčiau labai dėkingas, nes tai būtų užbaigiamas I-sios dalies „Mažosios architektūros“, kurią man atsiuntėt ir kuria aš tebesidžiaugiu kaip gražiai išleista knyga. Kažin kaip keista, kad Liet. kat. Mokslo akademija / Romoj/ tuo pačiu laiku išspausdino mano studijinę knygą „Lietuvių kryžiai ir kopyltėlės“. Jums ji gal neįdomi, bet norėčiau ją nusiųsti Ir. Kostkevičiūtei, tik nežinau, nei jos namų, nei jos instituto adresu. Jei šituo atžvilgiu man padėtumėt, būčiau dėkingas. Žinoma, nemažesnis būtų mano dėkingumas, jei Jūsų neapsunkintų įgijimas „Mažosios [lietuviškosios] Tarybinės Enciklopedijos“ III-jo tomo, nes norėtūsi turėti visus tris. Tai tokie tuo tarpu nekuklūs mano reikalai. Bet yra ir vienas kūrybinis prašymas: išaiškinti, ar tikslus vertimas šio Lenino rašto tekstas ir kur jis paskelbtas. Clevelande išėinąs „Dirvos“ laikraštis paskelbė, kad Leninas savo revoliucinės vyriausybės vardu formulavęs štai ką:

„Laikydamosi demokratinių, ypač darbo klasės principų, ši vyriausybė mano, kad mažos ir silpnos tautos įjungimas į didelę ar stiprią valstybę yra aneksija arba pavergimas, – nebent ta mažoji tauta būtų su tuo tiksliai, aiškiai ir laisvai sutikusi; ir čia neturi reikšmės, kurio metu būtų buvusi pavartota jėga tam įjungimui į stipresniąją valstybę įvykdyti, ir nesvarbu, ar mažoji tauta yra labai ar tik menkai išsivysčiusi... taip pat neturi reikšmės, ar ta maža tauta yra toli užjūry, ar čia Europoj.

Jeigu bet kokia tauta ar valstybė jėga laikoma kitos valstybės sienose... jeigu ji negauna teisės pati spręsti savo ateities laisvu balsavimu, be jokio spaudimo, iš anksto visiškai atitraukus prijungti siekiančios ar stipresnės valstybės pajėgas, tai tokia padėtis yra aneksija, tai yra pavergimas ir agresija“.

Jei netikslus čia duotas vertimas, gal malonėtųmėt man nurašyti tikslų su pilnu bibliografijos nurodymu. [*V. Leninas*. Pilnas raštų rinkinys. T. 35. V., 1986. P. 14.]

Linkiu Jums vaisingo semestro.

Jūsų J. Grinius

* * *

Münchenas, 1972.X.4

Malonus Tautieti,

labai dėkui už Jūsų VII.2 laiškelį ir visas knygas, kurias buvau gavęs anksčiau. Jos visos Jūsų buvo labai gerai parinktos ir labai tiko mano poreikiams. Kadangi jos seniai sudėstytos lentynose tarp kitų knygų, nebegaliu nė atsiminti, kurias iš Jūsų gavau. Dar kartą dėkui. Tą patį tariau ir už Kostkevičiūtės adresą. Norėjau jai nusiųsti savo pernai Romoj išėjusią knygą – „Lietuvių kryžius ir koplytėles“, bet dar lig šiol nenusiunčiau, abejodamas, ar ji gautų, kai tuo tarpu jai galėčiau sudaryti nemalonumą, o sau išlaidų. Šitaip užsidėsiu mano laišku ir kitiems. Sakysim, Jūs galvojate, kad Jums nerašau kuo nors įsiseidęs. Nieko panašaus. Nerašau saugumo sumetimais, nors senatviškas nerangumas taip pat turi įtakos. Rašymą stabdo ir ta aplinkybė, kad adresatai Lietuvoje ne viską gauna, kas iš čia siunčiama. Sakysim, iš Jūsų surašyto sąrašo knygų, kurias gavote per mane, matau, kad Jūsų nepasiekė trys, tarp jų Merleau-Ponty „Humanismus und Terror“ dvi knygelės. Jūs galite suprasti, kad tai nepaskatina noro padėti lietuviams tėvynėje, nors tik šitokias intencijas tereiškia tie siuntiniai. Tačiau dėl to neatsisakau Jums ir toliau nusiųsti Jums reikalingą darbui vieną antrą knygą. Atsiųskit savo sąrašėlį. Tik nesistebėkit, jei šią žiemą būčiau knygų siuntimo atžvilgiu santūresnis. Matot, nu rugsėjo pirmos tapau grynu rentininku, t. y. nuo tada nebevažinėsiu pamokų į lietuvių gimnaziją. Nors pensija pakankama, bet kai dabar nebebus algelės priedo, nebesusidarys santaupų, iš kurių buvo galima kitiems padėti. Tačiau tai nereiškia, kad nieko nebegalėsiu.

Esu patenkintas ir su mažesnėmis pajamomis. Atpuolus tam varginančiam tolimam važinėjimui, dabar galiu atsidėti rašto darbui – vienus patobulinti, kitus naujus parašyti, jei jėgos leis. Šiuo tarpu jos dar neblogos. Kai atėjo Jūsų vasarinis laiškas, aš po Studijų savaitės skaičiau savo knygos „Veidai ir problemos lietuvių literatūroje“ pirmąją korektūrą. Jei nesusitrukdyt, knyga turėtų išeiti prieš Kalėdas. Norėčiau ir Jums nusiųsti. Bet kaip? Dabar tos pačios knygos pradėjau ruošti antrą tomą. Sėdžiu prie Balio Sruogos drama-

turgijos, apie kurią šią vasarą Stud. savaitėj skaičiau paskaitą, o dabar sumaniau žymiai išplėsti į studiją. Iš tokių studijų ir didesnių straipsnių susidaro minėtos knygos. Kai aš šiuo tarpu užimtas man artimesniais darbais, galite nebegaišti prašytai Lenino citatai patikrinti.

Ar neketinate vėl kada pasirodyti Vakarų Vokietijoje? Klausiu, nes atrodo, kad lietuviams šiek tiek palengvintos kelionės. Sakysim, šiemet net mūsų Studijų savaitėj dalyvavo du svečiai iš Lietuvos, nors jie buvo atvažiaavę arba paspažįstamus, arba mokslo reikalais. Per Olimpiadą taip pat buvo daug svečių iš Lietuvos. Jie visai neatrodė bailūs ir pasislėpę kaip seniau. Ne vienas buvo drąsus ir draugiškas. Buvo malonu vieną antrą tokių asmeniškai sutikti. Ypač gerą išpūdį paliko dauguma mūsų sportininkų. Kai kuriuos vos neįsimylėjom. Net vokiečių televizijos pranešėjai išmoko Česiūno ir Paulausko lietuviškas pavardes gerai ištartai, nors ir nepasakydami, kad jie lietuviai. Apskritai mūsų sportininkų laimėjimais ir nelaimėjimais džiaugėmės šventiškai, norėčiau tarti, kad net daugiau už jus. Dabar laukiame iš Vilniaus styginio kvarteto, kuris V. Vokietijoje duos apie 10 koncertų, pradėdamas Munchenu X.14. Stengiamės pranešti tautiečiams kituose miestuose, kad žinotų ir dalyvautų koncertuose, nors kamerinės muzikos mėgėjų tarp lietuvių nėra daug. Taigi, turint šitokią kontekstą, ir klausiu, ar Jums neužeis noras pasirodyti Vokietijoje.

Tiesa, dėkodamas Jums už knygas, užmiršau padėkoti už enciklopediją. Ji man naudinga kaip papildas prie „Lietuvių enciklopedijos“, kurioj apie tarybinius asmenis kartais stinga žinių. Tai brangiausia, turbūt, iš Jūsų gauta knyga. Bet norėčiau, jei galit, kad ir šiai žiemai atsiųstumėt vieną antrą knygele, sakysim, „Minties“ išleistas šiemet dvi knygeles „Lietuva šiandien“ (rusų kalba), J. Bielinio „Žmogaus koncepcijos bruožai dabartinėje lietuvių literatūroje“, „Literatūra ir menas kovoje dėl komunizmo“, T. Adomonio ir K. Čerbulėno „Lietuvos TSR meno istorija“. Lietuvių literatūrinės kalbos žodyno nedrįstu prašyti, nes jis brangus, o kadaise išleistą I leidimą turiu. Vietoj jo gal verčiau „Vagos“ išėję ar būsiami leidiniai: V. Drėmos „Pranas Smuglevičius“ /Nr. 280/, „Lietuvos grafika“ /284/, „Dailė“, XVI /Nr. 293/. Žinoma, labiau mano žmoną negu mane domina ir „Lietuvių liaudies meno“ tautiniai drabužiai, bet ši knyga labai brangi /5 rb/. Ją man tepirkite, jei ką Jūs pats norėsite iš manęs brangesnio. Tai maždaug viskas, į ką nukrypsta mano žvilgsnis, jei dar prisiminsit „Lietuvių literatūros kritiką“, II t.

Už ilgesnį tylėjimą prirašiau, kaip matote, daug. Baigdamas linkiu Jums kūrybinės nuotaikos. Jei ką nors parašysit iš antropologijos, neužmirškite ir man pasiųsti kokį atspaudą.

Jūsų J. Grinius

Münchenas, 1972.XI.11

Didžiai Gerbiamas Tautietai.

šiandien, dėkui, gavau Jūsų XI.5 laišką ir skubu Jums nors trumpai atsakyti, nes paskutinį mano laišką nevisai gerai supratot.

Žinodamas, kad Lietuvoj knygų atsargos parduotuvėse nesudarinėjamos, neprašiau nei vienos knygos, kuri nebūtų numatyta „Minties“ ir „Vagos“ leidyklų šiemetiniuose planuose. Todėl, kad laiške paminėjau leidinį „Tautinius drabužius“, neturėjau galvoj pračities, bet šių metų „Vagos“ leidinį Nr. 279, kuris turi išeiti III ketvirty. Ši brangi knyga išeina serijoje „Lietuvių liaudies menas“ ir yra paruošta J. Balčikonio ir A. Mikėnaitės. VI. Drėma yra paruošęs taip pat nemenką knygą, vardu „Pranas Smuglevičius“, kurią „Vaga“ išleidžia Nr. 280 IV ketvirty. Buvau Jums užsiminęs, be smulkesnių, ir du stambesnius „Minties“ leidinius. Tai Nr. 177: T. Adomonio ir K. Čerbulėno „Lietuvos TSR meno istorija“ (IV ketvirty) ir Nr. 232: „Lietuvių literatūrinės kalbos žodynas“. Kadangi šis žodynas irgi labai brangus, beveik tiek pat kainuos, kaip „Tautiniai drabužiai“, tai aš nediršau prašyti, o tik paminėjau. Aš turiu „Dabartinės lietuvių kalbos žodyną“ ir juo pasinaudoju. Bet šis su spragomis. Todėl, kai pamačiau „Minties“ leidyklos planuose, kad išeis (IV ketv.) tobulėnis, pilnesnis, tai ir buvo užjęs noras jį turėti. Bet kadangi dabar esate nupirkę didžiojo „Lietuvių kalbos žodyno“ pirmuosius toms, nebenoriu Jus papildomai apsunkinti. Ir jeigu nesat išsiuntęs abiejų didžiojo žodyno tomų, tai susilaikykit nesiuntęs, nes šitas žodynas reikalingas filologams ir šiaip kalbos mėgėjams. Aš esu nei vienas, nei antras. Tiesa, kažin koks geradaris man atsiuntė to žodyno III ir IV toms. Bet jais aš vis tiek nesu pasinaudojęs. Todėl ir Jūs nedarykit išlaidų. O jei padarėt ir dar neišsiuntėt, tai iškeiskit į kokią nors kitą mano prašytą knygą.

Jūsų prašytų M. Heideggerio knygų eisiu žiūrėti pirmadienį, nes šiandien šeštadienį po pietų Vokietijoje visos krautuvės uždarytos. Gal kas nors bus perspausdinta. Ar Jus neįdomautų Helga Gallas: „Marxistische Literaturtheorie“, Neuvied (Luchterhand Verlag)? Jei Jūs tebesidomit antropologija, manau, kad Jums būtų naudinga prof. J. Illies veikalas „Anthropologie des Tieres“. Apie jį skaičiau įdomų straipsnį. Bet pati knyga teišeis tik po 2–3 mėnesių. Jei nebus iš Jūsų priešingo ženkle, mėginsiu pirkti.

Šiuo tarpu linkiu Jums sėkmės darbuose.

Su pagarba J. Grinius

Münchenas, 1972.XII.23

Gerbiamas Tautietai,

šiuo laiškeliu pirmiausia norėčiau padėkoti už knygų siuntinėlių, kurį gavau jau prieš mėnesį. Jame buvo didžiojo „Lietuvių [kalbos] žodyno“ pirmasis tomas. Malonu pavartyti tą didįjį turtą. Tik gaila, kad nesu kalbininkas. Lyg ir atsilygindamas už tas knygas, aš porą dienų anksčiau Jums išsiunčiau Jūsų pageidautas knygas: Heideggerio „Sein und Zeit“ ir to paties Heideggerio „Platons Lehre von der Wahrheit“. Šias knygas siunčiau Jūsų namų adresu. Jei gavot, parašykite. To prašau ne padėkos norėdamas, bet kad nereiktų be reikalo šerti knygų vagių, nes Jūsų paštuose tokių nesąžiningųjų yra privisę nemažai, nes knygos dingsta ne vien man. Ar Jūs negalite skųstis valdžiai, kad ji tuos knygų vagis sutvarkytų? Tiesa, dar turėčiau pridėti, kad į aną knygų siuntinėlių buvau įdėjęs ir kelis pigesnių knygų katalogus. Naujų knygų tuo tarpu nesiūsiu, kol negausiu žinios apie anų likimą.

Kadangi netoli Kalėdų ir Naujų metų šventės, norėčiau Jums palinkėti gražios nuotaikos ir malonaus poilsio.

Su pagarba J. Grinius

* * *

[Münchenas], 1973.I.25

Gerbiamas Tautietai,

norėčiau Jums padėkoti už knygų siuntinėlių, kur radau „Dabartinės lietuvių kalbos žodyną“ ir „Lietuvių literatūros kritiką“. Man buvo staigmena šioj pastarojoj gražioj knygoj rasti ne tik savo pavarde, bet ir vieną seniai parašytą kritikos straipsnį. Be abejo, brangiausia Jūsų dovana – „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“. Kai jį palyginu su mano turimu 1954 metų leidimo, tai Jūsų atsiųstasis yra beveik nepalyginamai pilnesnis ir tuo pačiu tobulesnis. Taigi dar kartą dėkui.

Su pagarba J. Grinius

* * *

Münchenas, 1973.II.23

Gerbiamas Kolega,

šiuo laiškeliu pirmiausia dar kartą norėčiau padėkoti už seniau gautą labai svarbų ir labai mielą „Dabartinės lietuvių kalbos žodyną“. Dabar jau nebus

nė vieno žodžio, dėl kurio suabejojęs, jo nerastum žodyne. Kaip patarėt, senosios laidos žodyną atidaviau vienam studentui, kuris nori studijuoti lituanistiką, nors ji čia, Vokietijos universitetuose, ir silpna. Antras didelis dėkui už Vl. Drėmos „Smuglevičių“. Tai labai kruopščiai ir su dideliu atsidėjimu parašytas veikalas – kaip reta. Jei pažįstate tos knygos autorių, padėkokite jam mano, nepažįstamo, vardu, kuris vis dėlto mėgsta meną ir sielojasi lietuvių kultūra.

Antra, šiuo laišku noriu pranešti, kad šiandien registruotu spaudos siuntiniu Jums per Filosofijos katedrą išsiunčiu dvi knygas: M. Heideggerio „Holwege“ ir Ž. P. Sartro „Was ist Literatur?“. Havemanno knygelės pas savo knyginką nebegavau. Jei rasiu kur nors kitur, išsiūsiu vėliau. Šiuo tarpu linkiu Jums geros nuotaikos.

J. Grinius

* * *

[Münchenas], 1973. XII.22

Gerbiamas Tautieti,

Baigiantis metams, norėčiau Jums padėkoti už bendradarbiavimą, besikeičiant knygomis. Aš dar vis negaliu atsidžiaugti tokiomis vertingomis knygomis kaip „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“ ir V. Drėmos „Pran. Smuglevičius“. Jei už kokią knygą būčiau nepadėkojęs, prašyčiau atleisti mano apsilėidimą. Džiaugiuos, kad gavote W. de Boer'o „Žmogaus problemą ir kultūrą“. Kai Jums siųstą vieną ar kitą knygą paima kiti, būna liūdna, ypač kad aš dabar pensininkas. Bet jei vis dėlto Jums kokia knyga būtų reikalinga, mėginčiau siųsti. Su Boer'o knyga siunčiau Jums ir porą katalogų. Linkiu Jums laimingų ir kūrybingų ateinančių metų.

J. Grinius

* * *

[Miunchenas], 1974. VIII.14

Malonus Tautieti, rašau Jums šiek tiek pavėlavęs, ką tik grįžęs iš Lietuviškų studijų savaitės, kuri šiemet buvo Šveicarijoje – toje laisvės ir tvarkos šalyje. Čia svarbiausia norėčiau Jums padėkoti už siuntinėlių, kuriame buvo man ypač mielos knygelės apie M. K. Čiurlionį. Jį tikriausiai minėsime kitos vasaros

studijų savaitėje. Jei kokios knygos Jums reikėtų, malonėkit parašyti. Tikiu, kad pajėgsiu.

JGr.

* * *

Münchenas, 1975.I.21

Mielas Tautieti ir Kolega,

šiuo laiškeliu norėčiau Jums padėkoti už Naujų metų sveikinimą ir už knygų siuntinėlį. Malonu gauti iš tėvynės gerą žodelį, juo labiau man toks žodelis brangus iš lietuvių šviesuolio, nes su kiekvienais metais pažįstamų ratelis mažėja – siaurėja tiek Lietuvoje, tiek už jos sienų. Gal kartais girdėjote, kad 1973 m. mirė mano vienmetis, žymus lietuvių kalbininkas Pensilvanijos un-to profesorius Dr. A. Salys ir už mane porą metų jaunesnis poetas Jonas Aistis-Aleksandriškis. Pernai metais vėl netekau dviejų pažįstamų: Ottawos un-to pedagogikos profesoriaus Dr. A. Ramūno ir buv. profesoriaus, bei lietuvių literatūros kritiko bei mokslininko J. Ambrazevičiaus-Brazičio. Taigi liūdna. Bet malonu, kai atsiranda naujas pažįstamas ir dar iš tėvynės – toks, kuris net dovanų neužmiršta, nors aš paskutiniu laiku buvau apsileidęs, jokios knygelės Jums nenusiunčiau. Tiesa, ir Jūs pats prie šito prisidėjote. [nepasakydamas] kokia knyga Jums būtų reikalinga ir galėtų Jus pasiekti.

Man Jūsų atsiųstos knygelės visai tiko. Tuoju puoliausi skaityti V. Daujotytės „Jurgį Baltrušaitį“. Nors dar ne visą knygą perskaičiau, bet matau didelį autorės kruopštumą, kokį gali išvystyti tik moteris. Tuo džiaugdama, vis dėlto negalėjau ir nemaloniai nustepti, kad V. Daujotytė visai nežino lietuvių leidinių, pasirodžiusių apie J. Baltrušaitį Vakaruose. Ji visai nežino, kad 1947 m. Vokietijoje išėjo Jono Valaičio versti J. Baltrušaičio eilėraščiai „Zemnyja stupeni“. Nors apskritai šie vertimai atrodo silpnesni už Lino Brogos, tačiau ten yra vietų, iš kurių galėjo šį tą Broga savo vertimui patobulinti (sakykim, J. Baltrušaičio pirmojo eilėraščių rinkinio vardas J. Valaičio yra geriau išverstas, nes jo „Žemės pakopos“ geriau išreiškia originalą, negu L. Brogos „Žemės laiptai“). Nežino V. Daujotytė, kad 1948 m. Bostone /USA/ buvo paskelbti visi J. Baltrušaičio lietuviški eilėraščiai vardu „Poezija“. Knyga turi 270 psl., kur yra 35 psl. J. Aisčio straipsnis apie Baltrušaitį su plačia bibliografija, kurioje kai kas galbūt taip pat Daujotytei nežinoma. Ten surašyta J. Baltrušaičio biografija yra paimta iš M. Baltrušaitienės lūpų. Ar ta biografija skiriasi nuo Baltrušaitienės paskleptos „Lelijoje ir pjautuve“, aš negaliu patikrinti, bet vis dėlto mokslininkei neleistina šitokio leidinio, kaip „Poezija“, ne-

žinoti arba jį nutylėti. Yra dar ir trečias leidinys – „Lietuvių literatūra“, suredaguota J. Masilionio. Joje yra straipsnis apie J. Baltrušaitį ir pluoštukas jo eilėraščių. Ta knyga skirta lituanistinėms mokykloms išseivijoje.

Gal manęs paklausit, kodėl Jums rašau apie šiuos V. Daujotytės knygos trūkumus. Nerašyčiau, jei jos knyga nebūtų išleista „Aukštųjų mokyklų mokslo darbų“ serijoje. Tai, man atrodo, liudija, kad ši mokslinga moteris yra arba Vilniaus universitete, arba Vilniaus pedagoginiame institute docentė arba profesorė. Taigi Jūs turėtumėt ją pažinti. Todėl prašyčiau jai pasakyti, ką čia Jums parašiau dėl jos knygos trūkumų, nors nelaikau tobulumu ir nutylėjimą Vydūno, kai ji kalba apie J. Baltrušaičio pasaulėžiūrą, nes ši savo teosofiškais bruožais panaši į Vydūno.

Dėkui ir už antrą knygelę – Marcelijaus Martinaičio poezijos rinkinį „Akių tamsoj, širdies šviesoje“. Tai buvo girdėtas, bet man visai nepažįstamas poetas. Dabar jis man pasirodė įdomesnis ir originalesnis negu kiti, labiau išgarsinti poetai.

Jums, rodos, buvau rašęs pernai, prašydamas nurodyti vieną antrą knygą, kuri Jus įdomautų. Kad ir nesulaukdamas iš Jūsų jokios žinios apie Jūsų pageidavimus šiuo atžvilgiu, nutariau mėginti savarankiškai Jums atsisteisti už Jūsų gerą širdį, kad mane prisimenate. Todėl savo iniciatyva Jums šiandien oro paštu išsiunčiau „Kulturanthropologie“ knygelę, iš serijos 7 knygų „Neue Anthropologie“ vardu. Dabar bijau, kad būsiu nepataikęs. Žinojau, kad Jūs domitės antropologija, nes iš šios srities norėjote vienos antros knygos. Bet dabar, jau knygą nupirkus, kilo abejonė. Tačiau gal bus dar galima klaidą atitaisyti. Jei gausit mano siuntinėlių, pažiūrėkit į tos knygelės paskutinius puslapius: ten duoti tos kolektyvinės (daugelio autorių) antropologijos kiekvienos knygos planas. Iš jo pamatysit, kas Jums įdomiau, ir man parašykit. Tada žinosiu, ką padaryti. Jei turite kitokių pageidavimų, prašyčiau taip pat parašyti. Sakysim, man kartais ateina į galvą klausimas, ar nereikia Jūsų šeimai kokių nors dalykų, kurie nesvertų daugiau kilogramo, bet kuriuos būtų galima pasiūsti Jums siuntinėliu, kad patys apsimokėtųmėt maitą (tik už didelį siuntinį čia galima apmokėti jūsiškį maitą).

Linkėdamas geros sveikatos ir kūrybinės nuotaikos, lieku

su pagarba J. Grinius

* * *

Knygos [kurias J. Grinius prašė atsiųsti]:

V. Grabausko parengtas ir A. Šoblinsko redaguotas **Trumpas kalbos vadovas**, 1972, 143 psl. Labai svarbus.

Kolektyvinė knyga: **Buržuazinių koncepcijų kritika socializmo ir komunizmo statybos klausimais**. Išleido, berods, Žinijos draugija pernai ar užpernai, žodžiu, neseniai [1974 m.]. Tarp kitų yra Lazutkos str. „Antikomunizmo kritika nacionaliniu klausimu“.

J. Aničo **Socialinis politinis katalikų bažnyčios vaidmuo Lietuvoje 1945–1952 metais**. Išleista tik 600 egz. Turi būti medžiagos apie kunigų ir kitas bylas. Labai pravarti gauti. Pernai ar užpernai išleista [1971 m.].

Komjaunimo konferencijos paskaitos: **Ideologinė kova ir jaunimas**, 1972. Rašo Gaidys, Zaksas ir kt.

Iš seniai išleistų knygų:

N. Ickovičius. Žmogaus viešpatavimo gamtai filosofiniai pagrindai, 1959. 108 psl.

V. Murauskas: moralės klausimais dvi knygutės, 1958 ir 1960.

J. Dagys. Materializmo kova su idealizmu biologijoje, 1956. **Man itin svarbi**.

V. Lazutka. Apie tikėjimą į sielą. Antras leidimas, 1961.

J. Jurginis. K. Lyščinskis, 1957.

E. Žemaitis. XX a. inkvizitoriai, 1961.

I. Zaksas. Materializmo kova burž. Lietuvoje prieš religiją ir idealizmą biologijoje, 1956.

Kolektyvinė knyga: Apie gamtą, žmogų ir dvasią, 1963. Svarbesnė.

P. Holbachas. Laiškai Eugenijai, vertimas, 1963.

V. Misevičius. Vampyrų maištas, 1963.

M. Bartninkas. Laisvamanybė Lietuvoje, 1964. Būtų pravarti.

D. Z. Besčatnas. Vatikanas, kokį mačiau, 1964.

T. I. Oizermanas. Imperialistinės reakcijos katalikiškoji filosofija, 1955. 110 psl. Pravarti.

Į šviesą, 1964 – anketa, kodėl nustojo tikėti.